

Posudek oponenta na diplomovou práci Patrika Gregora *Komunismus v Guatemale? Eisenhowerov „New Look“ a politika zatlačovania*

Práce si staví jako úkol rozkrýt příčiny puče zorganizovaného americkou vládou proti demokraticky zvolenému prezidentu Guatemaly Árbenzovi roku 1954. Autor konstatuje, že dosavadní výzkumy většinou přeceňují buď politické příčiny (Eisenhowerovo přitvrzení v přístupu ke Studené válce) nebo ekonomické (americké ekonomické zájmy, především United Fruit Company). Aby dosáhl vyváženého zhodnocení obou typů příčin, jasně je ve své analýze odděluje. Z výkladu pak plyne, že oba typy hrály důležitou roli a vzájemně se posilovaly. Důležitější také bylo, že se přímo propojily tím, že KS Guatemaly získala důležitý vliv v orgánech provádějící agrární reformu, která bezprostředně ohrožovala americké ekonomické zájmy. Slovy autora tak hlavní příčina nebyla ani politická, ani ekonomická, nýbrž „politicko-ekonomická“.

Pokud mohu soudit, práce přesvědčivě dokládá tyto teze. Postupuje chronologicky od popisu předrevolučního období a jeho diktátorských prezidentů, k období revolučnímu, v němž podává plastický portrét postav dvou demokraticky zvolených prezidentů Juana José Arévala Bermeja a Jacoba Árbenze Guzmána. Klíčovým jádrem práce je analýza období před americkým zásahem, v níž autor ukazuje neopodstatněnost amerických obav z nástupu komunismu v Guatemale. Práce vrcholí v podrobném popisu puče samého na třech úrovních – dění v guatemalském vedení, dění v americkém vedení a dění v RB OSN. V poslední kapitole autor stručně shrnuje okolnosti vzniku nové Eisenhowerovy bezpečnostní strategie označované jako „New Look“. Považuje ji za ne příliš stabilní kompromis mezi zastánci trumanovské politiky zadržování a těmi, kteří navrhovali agresivnější přístup „rolling-back“.

Práci považuji za velmi vydařenou, byť mám dvě výtky. Jednu terminologickou, druhou substantivnější. Terminologická výtka se týká používání slova „autoritativní“ tam, kde by mělo být použito slovo „autoritářský“. Nazveme-li něco „autoritativní“ může to v jistých kontextech znamenat prostě neutrální označení toho, že to pochází od uznávané autority (např. ve spojení „autoritativní výklad“). Naopak „autoritářský“ jasně konotuje zneužívání moci, typické pro ty, kterým většinou schází status uznané autority.

Druhá výtka se týká mezery, která zeje mezi pátou kapitolou, která vysvětluje kontext americké akce v Guatemale, a analýzou příčin této akce samotné. Schází osvětlení toho, zda a jak konkrétně se diskuse o nové strategické koncepci a její formulace promítly do rozhodování o této akci. I pokud by scházely zdroje na zodpovězení této otázky, měl by autor alespoň s poukazem k této okolnosti vysvětlit tuto mezeru.

Protože jinak považuji práci za velmi vydařenou, navrhuji ji hodnotit jako *výbornou*.

Prof. Pavel Barša, Ph.D.